

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N° 9.

Sambata 17. Martiu

1862.

**Catra preanonratulu si cuviosulu cleru
alu patriei!*)**

O fama respndita prin tiéra in timpul de'n urma nu ne earta de a mai pastr'a tacerea, si ne impune datori'a, de a o lua in faèia lunei — si nici cumu intre patru ochi — la o mai de aprópe cercetare.

Mai antaiu dara multiamimu acelor'a cari ne-au datu asta ocaziune de a ne esplica in publicu, ca póte ne vomu cunósce si mai bine unii pe altii, — si se constatamu faptul. Acesta eata carele este:

Dela întórcerea deputatiunei clerului din Vien'a, unde au mersu cá se céra si se sprijine imbunata-tirea starei sale materiale, — dorintia, dupa catu scimu si judecamu, recunoscuta de tóta lumea de drépta si legitima, — se ivi deodata ici si cole vorba, cumca asta dorintia ar' fi privita cu unu feliu de invidia de unii si altii, si anume de proprietarii — romani! Mai multi dintre noi, audiendu de asta vorba, nu o bagara nici cum in séma, neputendu'i gaci motivulu si tendinti'a, si incredintiati cumu erau, ca nu póte avea nici umbr'a unui temeiu; o privié dar' de o vorba séca, de care se nascu si peru cu sutele pe tóta óra. Mai multe dile nici s'a mai audítu de ea, candu deodata urditorii ei, spariati pe-semne ca le se va resufla minciun'a fara a produce

*) Barbatii natiunei catra preotimea din Bucovin'a, care prin intrigile straine se insielà a crede unoru scornituri, fabricate pentru a viri intre cleru si barbatii natiunei o imparechiere, cá asia se traga pe cei debili la angeru la uneltirile loru antinatio-nale —

Red.

vre unu efeptu, si voru perde rodurile agerimei si osteneleloru sale, indoiru zelulu in respndirea ei intr'atatu, incatu se si pregatira doi, trei preoti de a faèe cu tóta seriositatea si solemnitatea — in numele clerului! — o pasire oficiala la gubernulu tiérei, unu protestu formalu incontra protestulu proprietariloru — carele nici esista, nici au esistatu, de care, pe catu scimu noi si tóta partid'a natiunala, nici s'a audítu, nici s'a vorbitu si nici s'a engetatu undeva!

Nu era dara incontra cui a se face acea pasire, si deci nu se putu' implini demustratiunea; curendu se si cunósca ca tóta istori'a nu a fostu pentru multu decatu o naluca, pentru urditorii initiati — o scornitura nenimerita.

Lasamu in judecat'a publicului, si anume in acea a clerului nostru luminatu si cuviosu, de a hotari intru catu merita aceea, cari au propusu o astfelu de demustratiune fara chiar' umbr'a unui temeiu, increderea si stima sa, candu noua ne pare, ca ori ce pasire in cause serióse cere si unu motivu seriosu, si ca ar' fi celu puèinu o usiuratate neertabila, o compromitere grea, de a face singuri, da inca de a indemna si pe altii fora causa si temeiu spre aseminea lucruri, nu sunt óre acesti ómeni vinovati de a espune onórea unei corporatiuni intregi, si anume acelei mai venerabile, acelei care este cea antaia in statu si in soèietate, precumu adeca acea a clerului, si anume a clerului nostru?

Acumu, cine óre au fostu urzitorii acelei próste minciuni si, pe care o respingemu cu tóta indignatiunea si cu totu despretiulu pe care 'lu merita, scornite incontra partidei natiunale, de care avemu onórea a face parte, — si care au fostu scopulu si tendinti'a ei?

Opiniunea publica ne a inlesnitu de multu respunsulu, ca indatu a si descoperitu, a aratatu cu degetulu pe Apostolulu celu mincinosu, si l'a infe-

ratu in frunte cá pe unu clevetitoriu ticalosu, unu mersiavu lingusitoriu.

Totu asia de lesne au cunoscutu si au judecatu semtiulu celu sanatosu alu publicului motivulu si tendint'a acestei próste scornituri. Vadendu unirea care domnesce, spre adeverata bucuria a tiérei intregi, intre cleru si partid'a natiunala, care nu sunt si nu potu fi decatu unu trupu si unu sange, nefindu-noi straini unii altora, avendu totu aceea patria, totu acele interese; — acei, carora nu le place asta unire din multe temeuri, au recursu si asta data la arm'a cea marsiava a intrigei, a mineiunei si a clevetirei, cá dóra acumu ar' isbuti a sapá acea frumósa si firésca unire, a face despartire intre cleru si partid'a natiunala. Si eata ce ocasiune si-au alesu! Au credítutu, se vede, ca, infaçiosindu-ne pe noi cá contrari imbunatatirei starei materiale a clerului, acesta, fara mai multa cercetare si incredintiare, renuntiandu chiar' la propria-si judecata, uitandu tóte traditiunile si dovedile trecutului, nu va mai avé nimicu alta in privire, nici principii, nici interese morale, nationale, patriotice, se va lepada de tóte, le va jertfi fara picu de mustrare, numai si numai cá se se desparta de noi si — se faca o mana cu acei, carora in adeveru interesulu propriu pare a fi mai presusu de acelu publicu.

Credemu inse, ca s'au insialatu si asta data Dloru, judecandu astufeliu despre clerulu nostru. Si noi 'lu cunoscemu pe acesta si elu pe noi, si nu de astadi nici de eri. Noi scim, ca preotimea nóstra, de si cere si doresce cu totu cuventulu dreptatii imbunatatirea materiala, totusi pentru acésta niciodata nu uita si nu va uita, ca la noi biserica si natiunea au fostu purure strinsu legate si nedespartite, si ca cine iubesc pe acést'a, neaparatu trebuie se iubésca si pe ceealalta si pe servitorii ei. Acea imbunatatire ceruta o dorimu dar' si noi cu tóta sinceritatea, si earasi nunumai de astadi, incredentiati cumu suntemu, ca chiar' interesulu bine intielesu alu bisericei si alu natiunei cere acést'a, fiindca, cu catu clerulu va fi lipsitu de griji materiale, cu catu mai bine 'i va fi asignata starea sa, cu atatu mai multu elu se va puté inchin'a implinirei 'naltei sale misiuni, cu atata mai multu elu va fi neatarnatu de ori ce vointia si injurire arbitraria, trufasia séu egoista, cu atata mai multa independintia elu va puté lucra spre binele comunu, se va interes'a mai multu de tóta ad-

ministratiunea bisericesca si de celelalte interese generale.

Patrinsi de asta incredintiare acumu, ca alta data, se scie bine cine a miscatu caus'a acésta demultu, chiar' inainte precumu si dupa anulu 1848. Eata si petitiunea din numitulu anu,*) despre care se scie fórté bine dela cine au pornitu, la care amu conlucratu impreuna cu clerulu, si in care, pe lunga autonomi'a tiérei, pe lunga recunóscerea si asigurarea natiunitatii ei, amu cerutu: ca „Preotiloru se se dee o léfa din fundulu religiunariu potrivita trebuintieloru timpului, congrua de acumu fiindu cu totulu neadiungatória,“ precumu si cá fundulu religiunariu, carele este avere drépta a bisericei nóstre, daruita ei de parintii nostri, domnii stapanitori si boerii romani, se i se dea ei, punenduse suptu administratiunea unui comitetu compusu din preoti si mireni, fi ai acestei biserice.

Nu amu doritu noi dara imbunatatirea clerului, inflorirea bisericei?

Nu amu fostu noi aceea, care ne amu interesatu si in altu feliu pentru acésta inflorire? Nu amu cerutu noi totu de pe atunci redicarea unei metropolii, care, uniendu mai stensu partile despartite a le bisericei nóstre, se o intarésca mai bine, nu amu cerutu si infintiarea sinódeloru, cá se se vindice anume biserica de aici de administratiunea cea vitiósa si stricatória, suptu care gema si de care ea au suferitu atatu de multu?

Daca de atunci s'au reformatu macaru intru ceva, puçinu in adeveru, asta administratiune, se scie ca acést'a a fostu numai rezultatulu celui antaiu sinodu, adunatu aici totu atunci, inainte de 13 ani, si la care amu avutu si noi multiamirea a ne impartasi.

De s'ar' fi tienstut si de atunci sinóde regulatu, pe fiacare anu macaru odata, apoi de siguru ca preademnulu si cuviosulu nostru cleru s'ar' fi bucuratu de multu de implinirea tuturor cereriloru si dorintieloru sale, si ar' fi avutu impreuna cu noi fericirea nespusa, dorita si chiamata de noi cu tóta caldur'a si din tóte puterile animei, de a vedé astadi delaturate si alte multe rele scaderi, de care ne sufere biserica si pana'n ór'a de façia.

*) Vedí si brosiur'a: Zur Begründung der Bukowinaer Landespetition, (pag. 9, 38). Wien 1848.

De amu fi avutu sinóde, atunci cu puteri unite mai lesne amu fi respunsu totu pericolulu ce amerintia de repetite ori anume de diece, cincispredece ani incóce biseric'a din partea propagandei si proslitismului strainu; de si singuri, totusi ne amu facutu si atunci datori'a prin deputatiunile, adresele facute la guberniulu de aici, la Maiestate, la patriar-chulu din Carlovitiu, la ceilalti episcopi ortodocsi, ce-rendu dela toti ajutoriu si aparare.

Eata fapte, eata dovedi, de dorimu noi sporirea, inflorirea bisericeii si a clerului. In urma, candu vomu avé sinóde, — acarora infiintiare ne'ntardfeta trebue se o ceremu toti cu unu glasu si fara cont-nire, — in care clerulu si mireni cá fii si frati intr'o biseric'a si natiune, voru colucr'a, se voru consulta impreuna, voru cere in comuna intielegere tóte reformele, tóte indreptarile si imbunatatirile trebuitórie si folositorie; candu, dupa dis'a unui luminatu si cu-viosu archiereu, trebile bisericesci se voru trata ast-feliu dupa canóne, si administratiunea loru va fi a-siedlata pe basa constitutionala, — de vreme ce nici canónele nici timpulu nu mai ingaduie vre unu feliu de monopolu séu autocratia in asta privire, — atunci nu va mai fi locu nici pentru intrigi si minciuni, cá acele pomenite mai susu, atunci incercarile de a despartii clerulu de partid'a nationala voru fi si mai zadarnice, atunci se voru deosebi prea lesne acei, cari nu se inchina idoliloru eroismului séu ambitiunei proprie, si cari in viéti'a loru publica si privata nu au doru mai ferbinte, nu ceru si eunoscu mai mare fericire decatu inflorirea si intarirea santei biserice si a scumpei sale natiuni.

Cine e miscatu totu de aceste motive, cine e eondusu totu de aceste principii, aceste doua condi-tiuni nedespartite si neaparate ale esistintiei nóstre morale si materiale, si le recunósee a fi predomi-tórie preste tóta diferinti'a opiniiloru politice, preste tóte interesele, acela din capulu locului e unitu cu noi, pe acela 'lu salutamu cu bucuria cá pe unu tovaresu pe calea nóstra; — numai acela dara se póte des-parti de noi, care imbla pe alte carari.

Cernautiu, Fauru 1862.

Jancu Costinu,	Emanuil Stircea,
Alesandru Grigorce,	Br. Alesandru Vasilco,
Teodoru Buchental,	Georgi Flondor, (Storój.)
Fratii Popovici,	Georgi)
Niculai Chirste,	Alesandru) Hurmusachi
Alesandru Costinu.	Niculai)

ISTORIA ARDEALULUI in 1848—49

de K ó v á r i L á s l o.

Si dreptulu istoricu alu romaniloru.

IV.

La pag. 26 asereadia D. K. L.: „intru aceia a sositu diu'a, in care si natiunea romana si a tipatu larva, diu'a adunarei dela Blasiu in 18. 1848 care a fostu cauza causanta de atata sange.“

In contra acestei asertiuni false eu aserezu: cumca adunarea dela Blasiu din 15. Maiu 1848 nu au pututu fi cauza causanta de sange, cumu aseréza Dnia Sa, de óre ce aceea nu a lucratu nici unu lu-cru de natura turburatória, si causatória de sange, nici a datu ocaziune la varsare de sange, ci s'a oc-upatu numai cu lucruri pacifici si drepte, din care se resulte si pentru natiunea romana egala indrep-tatire, care se produca o fratietate, o armonia fru-mósa intre nationalitatile patriei nóstre, si care se sisteze nedreptatile, ce s'au facutu romaniloru prin selavi'a cea politica rusinósa, in carea romanulu, pri-vatu de drepturile sale, sute de ani a gemutu trasu, inpinsu si ignoratu de catra celelalte nationalitati ale patriei nóstre. Adeverulu acestei asertiuni in contra D. K. L. elu putemu demonstra: a) cu protocolulu adunarii nationale dela Blasiu, in care nici D. K. L. si nime in lume dreptu simtitoriu nu va puté afla pre-tensiuni ne drepte si lucruri turburatórie; b) cu mar-turisirea comisariloru guberniali, carii au fostu de fa-çia la adunarea cea mareatia dela Blasiu si in 18. Maiu 1848 a reportatu despre aceea: cumca a de-cursu intre marginile cuviintii si fora agitatiuni; c) cu adeverintiele episcopiloru romani de ambe confes-ionile, care densi leau datu despre portarea cea buna a romaniloru, carii au fostu la adunarea dela Blasiu, si in urma d) ilu putemu documenta cu por-tarea cea pacifica a poporulu romanu, care in adu-narea dela Blasiu s'a purtatu bine cu soliditate, cumu marturisesce si Mailath in istori'a aniloru 1846-8-9 si dupa adunare a fostu in linisce, si numai dupa proclamarea uniunei de noi fora de noi, ne drepta-titu, batjocuritu, vecsatu, persecutatu si atacatu de catra unguri si de catra secuui tardiu a luat armeloru ungueresci, si in contra sclaviei politice inva-luite in uniunea Ardealului cu Ungari'a. Deci eu convinsu despre inocenti'a adunarei nationale dela Bla-

siu marturiseseu in fața lumii, ca precumu plage-
loru egiptiane si anume ceea a uciderii celoru anta-
niu nascuti n'a fostu caus'a judeii, ci cerbicea lui
Faraonu, care nu voi'a a libera poporu evreu si ca
precumu secesiunii plebeiloru romani in muntele sa-
cru si altoru turburari interne si barbare de sange la
romani pe tempulu republicei, nu plebeii au fostu
causa, ci egoismulu patriciiloru romani, carii denegá
dreptulu plebeiloru; asia si sangelui in 1848 si 49,
ce s'a versatu aparandusi romanii si sasii nationa-
litatea loru in contra suprematisatiunii magiare des-
nationalisatórie nu a fostu cauza adunarea nationala
dela Blasiu din 15. si 16. Maiu 1848, ci spiritulu
magiariloru ultraisti de a suprematiza pe romani;
cerbicea acestui spiritulu de a nu liberá pe poporulu
romanu din sclavi'a politica magiara, si de a nu da
si romaniloru dreptu de natiune, apoi fetulu celu ne
fericitu alu cerbiceii spiritului magiaru suprematisato-
riu, adeca: uniunea Ardealului proclamata in 1848
fara de romani cu ignorarea natiunii romane si cu
contopirea ei in natiunea magiara, si mediale cele
neintiepte, terorisatórie (unire seu mórte) ne umane
si periculóse, cu care magiarii au voitu a efeptuá u-
niunea Ardealului cu Ungari'a, si a staveri tronulu
suprematiei mágiare pe momentulu nationalitatii ro-
mane si anume agitatiunile cele furióse, ce s'au facutu
asupra romaniloru inca si in foile publice magiare;
fucile cele infame redicate pe sam'a contrariloru u-
niunii Ardealului cu care furci magiarii ultraisti ar-
gumentandu asupra romaniloru cá lupulu asupra mne-
lului din fabula si spendiurandu la romani nedemni
de ucidere, au facutu tiranie infricosiate, au spurcatu
tiér'a, au maculatu caracterulu natiunii magiare: si
acestea au aprinsu foculu periculósu in tóta tiér'a
si armele cele turbate, care unguri si secui leau in-
torsu asupra romaniloru, aceste lucrari scandalóse
si periculóse au adusu pe romani la o stare, in care
ei si fara de adunarea dela Blasiu, cu arm'a in ma-
na in contra sclaviei politice magiare, si in contra
agresiuniloru loru siaru fi aparatu viéti'a libertatea
nationala, limb'a s'a, tesaurulu seu celu pretiosu,
pentru care si parintii loru mai multu s'au luptatu
decatu pentru propri'a loru viéti'a (cumu serie Bon-
finiu) si nu aru fi suferitu a li se rapi dreptulu, care
dupa dis'a famosului oratoru romanu Cicerone, intre
cetatieni trebue se fia egalu („si enim pecunias
aequari non placet, si ingenia omnium paria esse
non possunt, iura certe paria debent esse eorum in-

ter se, qui sunt cives in eadem republica“ Cic. libr.
I. de republica pag. 221). De lipsiea faptele magiari-
loru cele injurióse, agresiunile si terorismulu loru, si
de respectá magiarii dupa dreptate pe romani, de
asculta ei glasulu poporului romanu pentru libertatea
nationala, atunci romanii, avendu si ei dreptu egal
cu cealalte nationalitati, ar' fi fostu amici tuturor
nationalitatiloru, precumu s'au juratu la Blasiu, nu
s'ar' fi conturbatu, ca-ci inpartirea drépta nu con-
turba pe frati si nu ar' fi fostu provocati, spre asi
apara esistinti'a s'a nationala cu arme, nu de siguru
nu, pentru ca romanulu e blandu, patientu, nu ataca,
ci numai se apara, elu e (cumu am cetitu in 1848
intr'o gazeta magiara) cá ursulu, care numai atacatu
se infuria asupra omului, si isi resbuna de agreso-
rulu seu.

(Va urmá.)

LUPULU MEHEDINTIÉNULU.

III.

Alecsandru Iliasiu, invitat de Pórta, pleca cu
ostirea sa de insoçi in Moldova pe Schender-Pasia,
si d'aci purcessera impreuna spre a ataca cetatea
Rasicovu in Polonia. Dar spiritulu eroicu al Romani-
lor incepusse a declina. Cea d'intiui conditia a vic-
toriei lipsea soldatilor: increderea in capul lor. Da-
ca intrigile Grecilor recissera pe Domnul de Romani,
Romanii la rindul lor se recissera de densul; ince-
pussera a'l privi chiar pe densul ca un strain. Multi
se intreba pentru ce, ei Chrestini, mergeau sa dea
ajutor Turcilor intr'un resboiu in contra Polonilor
carii era asemenea Chrestini. Pe linga acestea, Gre-
cii avussessera dibacia a stei cassele publice, si osti-
rea era reu platita. Din tóte aceste cause espeditia
remasse fara succes, si astfel Iliasiu se întórse in
Tergoviste cu totul umilit.

Cand un Domnitor perde iubirea poporului seu,
se face imprejur'i un desiert care este ca prevesti-
rea unei catastrofe: atunci ii remane una din duoe,
sau sa 'si intieléga gresielile si sa cate prin o pur-
tare leala si nationale a repara trecutul, sau, ur-
mand povirnisul pe care a apucat, sa devia cu to-
tul tiran; din aceste duoe cai, Iliasiu urma pe cea
mai rea. Indata ce se întórse in Tergoviste, omori
pe Vornicul Carstea si pe alti vrednici patrioti. Dar
fie-care cap care cadea, inmultiea numerulu resbuna-
torilor. Nemultumitii carii pana aci murmura incet,

incepea sa strige in gura mare ; persecutiile, in locu d'ai intimidata nu facea decat a'i atitia, a'i intaritata, a le da, ca sa dicu asia, mai multa inima.

Vestea se latiea ca Lupul strange osti in Transilvania si ca in curind o sa via dincoaci ; aceste sciri erau o incuragiare pentru nemultiumiti, era un sprijin moral ; ei accepta cu nerabdare sosirea Mehedintienui ; multi, esasperati de crudimele Grecilor, voiau sa ridice stégul revoltei fara a accepta chiar ajutorul celor de peste munte. Atunci cati-va boeri betrani carii, fara a iubi pe Greci, nu avea curagiul a face opositia pe faça, socotira prin midilóce intielepte a preintempina furtuna ; ei cerura audientia la Domnu, ii espussera starea de ticalosia a tierrei, nemultiumirea generala si'l rugara sa faca a inceta reul, departand pe consiliarii sei straini ; dar el, in locu d'ai asculta ii espedia cu dispretiu. Unul dintrensii atunci ii dete de scire ca Lupul Mehedintienui vine cu ostire, si ca mai bine sa jertfésca cativa facetori de rele decat sa'si pérdia tronul. Aceste cuvinte pussera pe Domnu in atita mania, in cat ordona indata ca nenorocitul care i a dat acesta povetuire sa fia legat de códa unui cal si tirit pe utilile capitalei. Acésta scena barbara revolta si mai mult populatia ; familiile victimelor trimissera un intradins la Lupul, indemnandu'l sa via cat mai iute ; sa via chiar singur, caci tíerra tóta il va urma. Cand despotismul ajunge la culme, nu e trebuintia de o intielegere mai din nainte, d'o armata organizata ; e trebuintia numai d'o mana tare care sa ridice stégul, cá toti nemultiumitii sa alerge indata subt dinsul, si impregiurările singure le dictéza cea mai buna tactica ce trebue sa urmese. Insa numele ce se pune atunci inainte, trebue prin óre-care antecedente sa insufe incredere, spre a grupa impregiura'i tóte puterele resistintiei. Ereul nostru era de minune pregatit pentru acest rol. Tóta junetiea lui o petrecuse in lupte, si acum se vediusse nevoit a fugi din patria lui, fiind ca voise a goni pe cei-ce o sugeau fara mila.

Insfirsit el trecu muntii in capul a o mia bravi pe carii ii desparti in duoe cete, comandati jumatare de dinsul in persóna si jumatare de capitanul Buzdugan ; aceste duoe cete care inainta pe subt munti, pe duoe drumuri deosebite, trebuiau sa se impreune la o di fiesa subt zidurile capitalii.

Ostirea insurgentilor era o di departe de Tergoviste, cand Domnul care nu credea pina aci pre-

vestirile ce i se da, se incredintia insfirsit de mari-meza pericolului. Atunci el aduna ostirea si o indémna a merge sa intempine pe rebeli, promitiénd ca 'i va plati indoita léfa. Dar era pré-tardiu. Stapi-nitorii cei rei in desiért se résima pe sprijinul baionetelor ; cand dissolutia e generala, soldatul isi aduce aminte ca e cetatién, ca pórtá o arma spre a apera patria de straini, iar nu spre a versa sangele fratilor sei. Soldatii in unanimitate respusera ca nu se voru bate ; ca ei n'au arme ; ca lefile nu li s'a plattit de mai mult timp ; ca si-au vindut armele spre a putea trai.

Intr'acestea Lupul inainta cu repediciune, si ostirea strebatend tíerra, crescusse pina la numerulu de diece mii ómeni. Iata insfirsit ca avangarda sa incepe a bate cetatea. Atunci Iliasiu, speriat, ne mai gandindu-se la resistintia, o lua la fuga cum putu. Atat ii fu de mare zapacéla, incat in fuga se perdu de dómna sa ; ca prin minune, scapara si unul si altul cu viétia, acésta la Rusciucu, iar Domnul la Braila, de unde trecu Dunarea, si se dusse de'si lua soçia spre a merge la Constantinopole.

Lupul intra in Tergoviste in midilocul aclamarilor generale. Atunci o reactia terribila se facu. Romanii carii atata suferissera de crudimile si hrapi-urile Grecilor, se flossira de acésta ocasea spre a 'si resbuna. Toti consiliarii lui Iliasiu fura decapitati in pórtá cea mare a palatului, la acelasu locu unde cu cati-va ani mai nainte cadiusse capul Stolnicului Berean si'al soçilor sei.

Invingetorul Lupul voi sa se arate generos, voi sa scape cel putin pe cei mai putin compromisi ; dar influintia sa remasse fara efectu inaintea furiei populare. In acésta era combatut chiar de locotenentul seu Buzdugan care era implacabil. Macelaria tinu trei dille, incat Ialomitia eurgea rosia de sange.

Atat ostile Domnesci, cat si ostile Transilvane, reclama plata lor. Buzdugan, iscussit in midilóce espeditive, prada pe negociatorii Greci si plati ostile.

Insfirsit aceste scene sangerósse se potolira, tíerra se linisti, Romanii incepura a respira mai liberu ; socoteau ca au scapat pentru tot d'auna de o-pressia streina. Toti bine-cuvintau numele Paharnicului Lupu Mehedintienui. El trimisse indata soli Mariei la Merisiani ; acésta, mandra si fericita alérga la Tergoviste unde serbara nunta mare in Sf. Metropolia.

Intr'acestea Gavriila Movila se numesce Domnu

de Pórta. De si Lupul avea mare partida in tíerra si puterea in mana, dar de téma d'a atrage noi camilitati asupra patriei, el depusse autoritatea in mainile noului Domnu. Acesta, spre a'l respalti, il facu Spatar, iar pe Buzdugan Serdar mare.

IV.

Se faceau pregatiri mari de resboiu in contra Poloniei; Movila cu Romanii, Tomsia cu Moldovenii, Betlen cu Transilvanii, Skender cu Turcii, toti in unire mergeau sa cotropésca acésta tíerra.

Lupul era mandru de a conduce ostirile romane intr'un campu de batae unde putea culege noi lauri pentru patria sa. Despartindu-se de scumpa sa Maria, o imbraçisia cu caldura; iar acésta plangea cu amar.

— „Ce plangi, copila? „ii dicea el, „vedi bine ca ursitórea s'a incelat, pericolile resboiului sunt mult mai mici decat cele ce am infruntat pana aici.,

El pleca in capul ostirii. La Drastior, ostirile, nóstre se impreunara cu cele otomane si se oprira aci in tabara pentru cate-va zile.

Aci se pregatea o infama tradare. Gavriila, temandu-se de autoritatea Lupului si de aceea ce va mai castiga intorcandu-se victorios in tíerra, conspira cu Skender perderea lui si'a lui Buzdugan. Nóptea, pe cand dormiau, satelittii turcesci se introdussera in corturile lor. De si surprinsi, acesti doi bravi isi véndura scumpu viétia.

Maria, afland mórtea soçului seu, se retrase intr'o monastire peste Olt.

Ast-fel se implini ursita.

Purtarea lui Gavriila ii instraina inimile Romanilor. Domnia s'a fu scurta. Acésta ingratitude descuragia pe multi. Greci profitara de desbinarile Romanilor spre a se amesteca iar in trebile lor. Dar nu trecu mult si se ridica Mateiu din satul Brancovenii, resbuna mórtea lui Lupu, goni iar pe Greci, si se urca pe tronulu Romaniei sub numele de Mateiu Bassarab. G. Cretianu. (D. Rev. Romana.)

REFLESIUNE

cu privire la traducerea pre unguresce a unui articulu din „Foiea romana“ Nr. 2 reproducu in Kolosvári Közlöny Nr. 33 a. c.

In Nrulu 33 din Kolosvári Közlöny s'a reproducu in traducere magiara opiniunea mea, ce o pu-

blicai in Foia Nr. 2, cu privire la evenimentele din 48, 49 descrise de Kóvári Lászlo.

Mi sierbesce spre bucuria, ca unu diurnalu magiaru se arata atatu de interesatoriu de dísele si opiniunile nóstre, catu le afla neaparate de ale impartasi si cetitoriloru sei. Acest'a dupa parerea mea e unu semnu bunu, — unu documentu, cà magiarii cá adeverati frati se intereséza de fratii lor romani, si acésta interesare e midiuoluculu celu mai bunu si mai acomodat, de a deveni odata la o complanare si impaciuire fratiésca.

Inse cu privire 'la traducerea articolului meu mi liau volia a face numai urmatoriele reflexiuni:

D. trad. a trecutu cu vederea mai multe cuvente romanesce fora de ale traduce pre unguresce. Póte fi, ca acést'a s'a templatu, séu pentruca traducatoriu avendu ochi slabi, i au stelitu si a trecutu preste densele fora de a le observá, séu póte, ce anevioia asi crede, — si-a crutiatu ostene'l'a a mai cautá prin verbariuulu limbei cei avute, cuvente si espresiuni unguresce corespundietorie celoru romanesce. Ori de in ce cauza, se se fi templatu acest'a; atata totusi remane adeveru nenegabilu, cumu ca intielesulu unoru constructiuni si frase ale mele s'au schimositu si intunecatu multa — se nu dicu desfiguratu — prin atari treceri cu vederea.

Dara cea mai mare gresiéla s'a facutu cu traducerea unoru cuvente din articulu memoratu, in intielesu cu totulu contrariu si schimositu. Prin acést'a publiculu cetitoriu magiaru devene in ratacirea de a si formá idei si opiniuni sinistre, false si cu totulu divergenti de cugetulu si ideele esprese in testulu romanu originalu. Spre convingerea respectiviloru voliu infirá aci numai vreo trei cuvente de in aceea mustra de traducere:

Nro.	pag.	col.	romanesce
2	14	1	omu fora talente
„	„	„	nici scrietoriu bunu
„	15	2	a atrage atentiunea
Nro.	pag.	col.	unguresce
33	130	1	ész nélkül
„	„	„	irástudatlan férfitu
„	„	3	el vonni figyelmét

Deci aceste asia fiendu, not'a onor. redactiuni a lui „K. K.“ sub b) la col. 1 s'ar' poté intórce cam in acestu intielesu; in locu de: „Sajnáljuk de referens az irott nem értette“ s'ar' poté dice mai bine: „Sajnáljuk de fordító a referenst nem értette.“

Eu mi asi luá volia a rogá pre onor. red. a-lui „K. K.“ cá candu voliesce a reproduce articuli romanesci in traducere ungresca, se se folosésca cu translatoru de acelea, cari sciu bene limb'a románesca, cari au studiat'o in adensu si precepu genulu si natur'a ei — er' nu numai cu carpaci de a-cestea . . . —

Éra unoru atari translatori inca le asi recomadá se studiéze gramatic'a limbei romane cu tóta diligentia, deca voru a fi traducatori de profesiune, ca acumu nemene nu vá mai poté dice, ca romanulu n'are gramatica; elu si are gramatic'a s'a regulata basata pre principalele desvoltarei istorice ale limbei.

La observatiunea onor. red. din urma pag. 130 col. 3 sub a) numai atata voliu a dice cu asta oca-siune, ca n'asi mai inprospetá bucurosu lucruri si suvenire neplacute in aceste momente insemuate, pre candu pusetiunea cea critica, binele si fericirea patriei comune, pretendu cointielegerea nóstra cea mai solidaria, spre a poté serbá dora preste puçinu tempu diu'a cea mare si sublina, d'f'u'a impaciunirei natiuniloru sorori. Sapienti satis.

Blasiu in 4. Martiu 1862.

I. V. R.

ISTORIA ITALIANILORU de Cesare cantu.

Domnulu Cesare Cantu care ni a datu istoria universalu lucrata dupa unu planu cu totulu nou, opera care s'a tradusu in cele mai multe limbi ale Europei cultivate, si a facutu epocha in dilele nóstre, publica acumu istoria italianiloru din timpurile cele mai vechi pana in dilele nóstre, in care autoriulu celu mai competente in acésta materia, se inaltia mai pre susu de tóta asteptarea, ne desvelesce mersulu societati in tóte ramurile ei, si respandesce luminile cele mai instructive in respectulu istoricu. Acésta opera admirabile venita la timpulu seu, coprinde 12 volumni in 8° de cate 600 pagine. Ea s'a tradusu in limb'a frâncosa de Domnulu Armandu Lacombe dupa a dóua editiune italiana, si a esitu pana acumu la lumina 7 volumni. Noi nu putemu se intramu de o camu data mai profundu in apretiarea acestei carti si ne marginimu a indicá pre scurtu coprinsulu ei.

Cartea I.

- Capu I. Despre Italia si despre istoria ei.
- Capu II. Despre italianii primitivi.
- Capu III. Etruscii.

Capu IV. Popórele cele mici.

Capu V. Institutiunile italice.

Capu VI. Cele da'ntaiu timpuri ale Romei-Regii.

Capu VII. Guvernulu patriciu si transformatiunile lui pana la democratia.

Capu VIII. Politica esterna.

Cartea II.

Capu IX. Grecia mare. Pythagora. Legislatiunile.

Capu X. Sicilia.

Capu XI. Romanii in Grecia mare.

Capu XII. Cartaginea. Antaiulu belu punicu.

Capu XIII. Alu doilé belu punicu. Annibale.

Capu XIV. Romanii in Grecia si in Oriente.

Capu XV. Starea interióre a Romei.

Capu XVI. Alu treilea belu punicu.

Capu XVII. Constitutiunea Romei republicane.

Capu XVIII. Starea economica.

Capu XIX. Servii, bele servili.

Capu XX. Belele Jugurtine.

Capu XXI. Sula. Mitridate. Antaiulu belu civile.

Apendicea I. Despre limbele italice.

Apendicea II. Despre anu si despre calendarie.

Apendicea III. Despre incertitudinea istoriei primitive a Romei.

Apendicea a IV. Sibulele.

Apendicea V. Numele si gintile romaniloru.

Cartea III.

Capu XXII. Sertoriu. Gladiatorii. Piratii. Pompeiu.

Capu XXIII. Constitutiunea lui Sula abolita. Eloquencia. Cicerone.

Capu XXIV. Resturnarea proprietatii. Consulatul lui Cicerone.

Capu XXV. Istoricii Cesare. Antaiulu triumviratu. Espeditiuni in Gallia. Partitele.

Capu XXVI. Alu doilé belu civile.

Capu XXVII. Dictatura lui Cesare.

Capu XXVIII. Italia la mórtea lui Cesare.

Capu XXIX. Bele civili pana la imperiu. (Va urmá.)

PUBLICARE

de concursu literariu la Premiale-Rosetti.

Pré onoratulu D. conte Scarlatu Rosetti, care pe lunga premiulu destinatu pentru conceperea celei mai bune „Istoria a Romaniloru,” depusu mai denainte la episcopia dreptu credintiósá a Ardealului din Sibiu, cá unu raru mecenate in aceste timpuri de materialismu, binevoise in 21. Maiu 1860 s. v. a mai depune la subscrisa Eforia a scóloru romanesci din Brasiovu inca alte trei premia: doua, fiacare de cate 250 fl. v. a. dinpreun'a cu interesulu loru cuvenitu pre doi ani, dintre care unulu destinatu pentru cea mai nimerita traducere a lui Sveto-

„De vietile celor doi spredece Cesari; altul pentru traducerea lui Jornandes (Jordanes) „de Originea Getiloru seu Gotiloru si factele lor“ in limb'a romanésca in terminu de doi ani dela 21. Maiu 1860 — 21. Maiu 1862; alu treilea pentru traducerea tuturor scripturilor esistinti ale lui Tacitu de 1000 fl. v. a. dinpreun'a cu fructulu pe patru ani.

De óra ce terminulu prefriptu pentru traducerea lui Svetoniu si a lui Jornandes vine se espire la 21. Maiu a. c. subscris'a Eforia, conformu oblegatiunei luate asupr'a sa facia catra D. conte S. Rosetti, se grabesce cu acést'a: pe deoparte a provocá pe aceea dintre onor. literati romani, cari, concurendu voru fi tradusu pe unulu séu altulu din autorii mentionati, cá pana la 21. Maiu a. c. se si tramita manuscrisele francata la Eforia scól. rom. din Brasiovu; ér' pe de alt'a a descoperi competentiloru nestramutat'a determinare a generosului mecenate: ca, déca va fi si cu voi'a respectivului traducatoriu Domnia sa e inclinat a tipari cu spesele sale manuscrisele sub urmátóriele conditiumi:

a) Cá, dupa ce se voru strage din vendiarea esemplariloru spesele tipariturii, restulu se romana cá beneficiu pe sam'a traducatoriuului.

b) Cá se dea gratis cate doue esemplaria pentru fiacare biblioteca romanésca aflatória aici si din colo, si dóua pentru bibliotec'a Rosetti din Bucuresci. —

Apretiarea si ajudecarea traducerii se va face de o comisiune delegata din partea Eforiei scól. rom. din Brasiovu statatória din trei barbati intregi si de specialitate. — Resultatulu concursului se va aduce la cunoscinti'a onor. publicu cititoriu la timpul seu.

Brasiovu 12. Marte 1862.

Eforia scóleloru romanesci.

Damianu Datco, presiedinte.

MANI'A LUI STEFANU.

Stefanu alu Moldoviei la Vaslui sosesc
Chiamá pe ministri si asfelu le vorbesce:

Morti erati in viétia si v'amu inviétu!
Cu a tiérei carma cinste vi s'a datu.

Se ve facu placerea fara marginire
Amu lipsitu pe rude de a mea iubire:
Amu jertíftu prieteni si ostasii mei,
Ce au lucratu cu tiér'a la marirea ei.

Vai! cu ce rabadare inecamu in mine
Ale acestei animi fragede suspine,
Numai se domniésca pacea p'astu pamentu
Si se pociu a dice: pentru toti domnu sunt!

V'amu urcatu la tronulu ce prin energia
In protriva vóstra, amu facutu se fia.
La marinimia, care amu avutu
Pentru toti, respundeti ce felu ati facutu?

Voi primira-ti carm'a cá se o slabiti!
Aparati corón'a, cá s'o umiliti!
Cá se cadía Domnulu, ati voitu se piéra
Cu neatirnarea-i, santa nóstra tiéra.

Ati catatu marirea, cinstea sei luati,
La straini hulita s'o ingenunchiati! . .
Caci a ei marire data 'n alu meu nume,
Mici si fara meritu ve facea in lume.

Neputindu se mergeti unde suntemu noi,
Ati voitu se cadía Domnulu pan' la voi.
Dar' Stefanu celu mare inca vietuesce! . .
O Arcasi! imi spuneti, tiér'a ce doresec?

Mórté! Striga Arcasii . . . Salile resunu . .
Trei ministrii mundri capulu loru repun.

(Ref.)

D. Bolintineanu.

INDREPTARE. In Nr. tr. column'a din urma a remasu ne 'ndreptate si schimosite vr'o cateva vorbe, — cari se se indrepte asia: seria 37 colon'a 1-a cetesce: Doritorii in locu de Doctorii. In rubric'a Fondulu Sincaianu: Constitutionala a Transilvaniei. In Instructiunea publica: in locu de 40 cet. in 4°, fasciór'a, alu, scl.

Redactoru respundietoru
Iacobu Muresianu.

Editiunea: in tipografi'a lui
Ioanne Gött.